

Spomienka na učiteľa a spisovateľa Ján Detricha

Dejinami prejde mnoho osobností, ktoré svojou trochou ovplyvnili pozitívne jeho chod, a dnes zostali zabudnuté. K takýmto osobnostiam patrí aj publicista, spisovateľ, učiteľ a funkcionár evanjelického cirkevného zboru v Trnave a v Horných Zeleniciach Ján Detrich (*14. máj 1877 Trenčín-Nozdrkovce †26. apríl 1951 Trnava).

Čo nám o Jánovi Detrichovi hovoria encyklopédie? Meštiansku školu navštevoval v Gemeri a učiteľský ústav v Modre. Dvadsať rokov bol učiteľom Evanjelickej ľudovej školy v Horných Zeleniciach a potom až do konca života učiteľom a riaditeľom školy v Trnave. Bol autorom a zostavovateľom mnohých učebníc, snára a informačnej monografie o Trnave. Zozbieral, preložil a upravil zbierky inonárodných ľudových a autorských rozprávok. Do zošitových vydaní skrátil a upravil klasické literárne diela (Guliverove cesty, Robinson Crusoe). V rokoch 1942 - 1948 vydal vo vlastnom výbere a úprave niekoľko desiatok zošitov edície Rozprávky a povesti z celého sveta. Z mnohých jeho učebníc spomeňme Biblické histórie, Školský spevník evanjelický, Zbierka poučného a zábavného čítania pre starých i mladých, Dobré rady pre domácnosť, z rozprávok napríklad úpravy Dobrodružstvá baróna Tlčhubu alebo Arabské rozprávky.

Ján Detrich mal troch synov - Jána, Teodora a Eduarda. V Trnave žijú ešte jeho dvaja vnuci, osemdesiatnici Ján a Teodor, na Záhorí vnučka Zuzana. Trnava sa stala rodným mestom aj jeho pravnučke, Alene Pivoluskovej (dcére Teodora Detricha). Dnes sa Alena Pivolusková venuje práci v oblasti záhradnej zelene (firma Tvorsad Trnava) a prednávkou začala skladať mozaiku života a práce svojho prastarého otca. „V živote sa mi udialo veľa náhod. Jednou z nich je moje objavenie príbuzenského vzťahu grófkou M. H. Chotekovej s rodinou Kordes. Bola

to nemecká firma zaoberajúca sa šľachtením ruží. Tak sa to stalo teraz aj so znovuobjavením môjho prastarého otca. Práve v roku 140. výročia od jeho narodenia, som pri vyst'ahovaní pivnice môjho rodičovského bytu objavila jeho zarámovanú fotografiu a pôvodnú publikáciu Trnava 1238 – 1938, v ktorej bol Ján Detrich viackrát spomenutý. Zároveň bol autorom článku Evanjelické školstvo v Trnave do prevratu a po prevrate. Našla som aj veľkú viazanú knihu s notami, podľa ktorých hrával na organe v evanjelickom kostole s jeho podpisom a rodokmeň rodu Detrich, ktorý spracoval od roku 1230 (to je počiatok rodu Detrich) jeho vnuk Pavel de Detrich,“ hovorí Alena Pivolusková: „Zistila som, že pochádzal z jedného z najstarších šľachtických uhorských rodov, ktorý vlastnil na Liptove pomerne veľké územie. Obec Beňadiková bola v minulosti Detrichovou Vsou. Objavila som aj jestvujúci kaštieľ rodiny Detrich v Chalmovej, kde je zachovaný aj pôvodný erb tohto rodu. No a potom nasledovali hodiny strávené na internete. Chcela som sa dozvedieť o mojich predkoch čo najviac. Týmto spôsobom som sa dostala k informáciám, o ktorých som ani netušila. Pamätala som si z detstva z rozprávania príbuzných iba toľko, že môj prastarý otec bol dlhoročným uznávaným riaditeľom ľudovej evanjelickej školy v Trnave,“ hovorí A. Pivolusková. A čo všetko sa jej napríklad aj prostredníctvom Slovenskej národnej knižnice podarilo vypátrať? O hornozelenickom pôsobení toho veľa nevieme. Neskoršie roky sú zmapované viac. Ján Detrich bol členom a zapisovateľom presbytéria Evanjelického a v. cirkevného zboru v Trnave v čase stavby evanjelického kostola a novej evanjelickej školy. Bol hlavným kantorom a učiteľom a cirkevným notárom. V evanjelickom kostole pôsobil ako regenschori. Evanjelická škola v Trnave bola pod jeho správou od školského roku 1912 až do roku 1938, teda 26 rokov. V roku 1938 odišiel do dôchodku. „Zaujímavosťou je, že okrem vlastných učiteľských aktivít prednášal Ján Detrich na kurze pre židovských učiteľov slovenskú mluvnicu. Informácie o Jánovi Detrichovi nájdeme v monografii obce Horné Zelenice 1244-2014 Čerenie času. Spomínajú ho aj viaceré zdroje, napríklad Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne ho každoročne pripomína v Kalendári výročí. Najväčšia česko-slovenská knižná sieť Baila ho eviduje ako autora so 104 záznamami, kde sú uvedené všetky jeho diela s názvami a počtom vydaní. Okrem vlastnej tvorby a prekladateľstva spolupracoval aj so svojim bratom, Júliusom Detrichom. Ten bol taktiež spisovateľom, podnikateľom, žijúcim v Ružomberku a spoluautorom viacerých jeho publikácií napr. Dobré rady pre domácnosť, záhradníctvo, poľné hospodárstvo a iné,“ hovorí Alena Pivolusková. Vo svojich spomienkach ho uvádza aj veterinárny lekár Július Molnár. „Bol to nemierny láskavý človek, ľudomil, ktorý sa okrem svojho povolania venoval aj spisovateľskej činnosti, lepšie povedané výchove ľudu, ktorému patričné vzdelanie nebolo v minulosti umožnené.“ Väčšina publikácií Jána Detricha je v Slovenskej národnej knižnici v Martine, nielen pod jeho menom ale aj pod pseudonymami Ľudomil z Považia, novoveký Artemidofoš, Priekopník, strýčko Janko, strýčko Michal a mnohé ďalšie. A ktorú z jeho kníh považuje pravnučka Jána Detricha Alena Pivolusková za najdôležitejšiu? „Je autorom monografie o Trnave s názvom Trnava, jej minulosť a prítomnosť - Stručný nástin minulosti a dneška, vydané v roku 1929, z ktorej sa aj v súčasnosti čerpajú informácie do referátov, zameraných na históriu Trnavy.“

Martin Jurčo